

természetesen kevés ahhoz, hogy messzemenő következtetésekre jussunk, hiszen a szerző korábbi kupuszinai publikációja csaknem ugyanennyi imádságot tartalmazott. Meggyőződésünk tehát, hogy az utóbbi könyv kutatópontjain hasonló mennyiségű és minőségű változatot gyűjthetnénk össze, ha hasonló következetességgel fognánk a gyűjtéshez, mint Kupuszinán. Ennek ellenére azt hisszük, hogy az úgynevezett esti és a reggeli imádság ezen a vidéken még napjainkban is eredeti funkciójában él. Az „*Ehun jön Jézus*” kezdetű könyörgés, amely ugyancsak a Megváltó szenvedéstörténetét mondja el, kimondottan a bánáti területeken, a szegedi kirajzású magyarok körében ismert. Az egyetlen szabadkai variáns, melyet Kelebián jegyeztek fel, ugyancsak ezt az állításunkat támasztja alá, hiszen a kelebiai tanyák lakói is valamikor a szegedi földekről jöttek mai lakhelyükre. Apokrif imádságaink egy része tehát szorosan kötődik a vajdasági magyarság korábbi szülőföldjéhez: a palócföldhöz, Bukovinához, a szegedi nagytájhoz. A címadó imát a székelykevei Dani Erzsébet még a Bukovinából idetelepült nagyanyjától tanulhatta. A Kupuszinán megőrzött középkori misztériummaradványt is az ősök egykori otthonukból hozták magukkal. Ezért ismeretlen a párbeszéd, helyenként balladás ihletésű szöveg más településeinken.

Az imádság – ellentétben a többi folklórműfajjal – nem közösségi, hanem egyéni. A reggeli és esti imákat a vallásos emberek manapság is egyedül mondják el, az egyház által is verifikált szövegekkel. Ez a családi műfaj nagyanyáról öröklődik az unokára.

Silling István Penavin Olga tanítványaként megtanulna, hogy jó, ha a folklórköztészek összegyűjtésében segítőitársai is vannak. A kötet anyagát harmincnál több hivatásos néprajzos és társadalmi gyűjtő küldte el a szerzőnek. Szervezőmunkájához is további kitartást kívánunk Silling Istvánnak saját örömeire és a vajdasági népköltészet gazdagodására. Ha az eddigieknél is több apokrif imát gyűjt össze, akkor talán „Mennyország ajtaja ki lesz nekünk nyitva, / Pokol ajtaja le lesz nekünk zárva mindörökre.”

BESZÉDES Valéria

CSAPÓ JULIANNA: A JUGOSZLÁVIAI MAGYAR IRODALOM 1991. ÉVI BIBLIOGRÁFIÁJA

Igen nehéz feladatra vállalkoztam, amikor elvállaltam, hogy a ma esti könyvbemutatón (tizenharmadik felszólalóként) egy olyan művet ismertessek, amely egy cseppet sem olvasmányos – legalábbis látszólag –, mégis nélkülözhetetlen kézikönyv a kutatók számára, s az irodalomtörténészek és a művelődéstörténészek egyaránt haszonnal forgathatják.

A tizennyolc bemutatásra kerülő könyv kilenc műfajt képvisel (3 verseskötet, 2 novellagyűjtemény, 2 tanulmánykötet, 2 különböző népmese- és mondagyűjtemény mellett 1–1 regény, publicisztika, művelődéstörténet, népi imádságok és bibliográfia), s mindegyiket másként kell olvasni. Nemcsak másként, más módon is hangulatban, más módon indítékból vesszük őket a kezünkbe, hanem valóban másként is olvassuk. Míg a regény, elbeszélés folyamatos olvasást igényel, a versekre időközönként vissza-visszatérünk – a bibliográfiákat leginkább forrásértékű műnek kezeljük (mert valójában azok is), tájékozódunk belőlük, hogy az adott időszakban írtak-e egy meghatározott témáról, egyénről,

avagy egy bizonyos szerző mit jelentetett meg. Ebből is látható az említett másság: csak kíváncsiságból vagy szükségből vesszük őket kézbe, s célkitűzésünktől függően olvassuk, pontosabban leggyakrabban csak azt nézzük meg, ami pillanatnyilag érdekel bennünket, amivel éppen foglalkozunk.

A könyvismertetések leggyakrabban a következő kérdésekre adnak választ: kiknek szánta művét a szerző, mit tár az olvasó elé (esetleg miért), és hogyan valósította azt meg. Dióhéjban én is ezekre a kérdésekre szeretnék válaszolni. Az első kérdést részben meg is válaszoltam, amikor azt mondtam, hogy az irodalom-, és művelődéstörténeteszek nélkülözhetetlen tájékoztató segédkönyve. Ehhez csak azt kell még hozzátenni, hogy minden érdeklődő haszonnal forgathatja.

Csapó Julianna könyve, *A jugoszláviai magyar irodalom 1991. évi bibliográfiája* az említett tárgyévben megjelent könyvek adatait rögzíti és a lapokban, folyóiratokban, évkönyvekben megjelent írásokról ad számot. A kötet anyaga szinkron bibliográfiai kutatások eredménye, és az anyag elrendezésében a szerző követi az eddigi tapasztalatokat, amelyeket a Bibliográfiai Füzetek előző szerzői alkalmaztak – ez ugyanis a sorozat 25. füzete. Itt elsősorban az anyaggyűjtésre, az anyag válogatásának kritériumaira és az anyag elrendezésére gondolok. Típusát nézve válogatott bibliográfia, amelyeknek anyaga a jugoszláviai magyar irodalom fogalmának egy tágabb értelmezése alapján tartalmazza az irodalmi élet általános kérdéseire vonatkozó írásokat, a néprajz, nyelvtudomány, oktatásügy és más kérdésekre vonatkozó írásokat. (Elég csak a tartalomjegyzéket fellelőzni, hogy érzékelnünk tudjuk ezt a tágabb értelmezést.)

Műfaját nézve annotált bibliográfia. Rövid, tömör, tájékoztató jellegű annotációi nagyban növelik a bibliográfia értékét és használhatóságát. (Annotációt csak azoknál a tételeknél találunk, amelyeknek a címe nem elég eligazító, vagy amelyekhez valamilyen más magyarázat szükséges.) Szerkezete tárgyi tematikus anyagelrendezésű. A magyar irodalomtörténeti bibliográfiákban meghonosodott felosztást követi: három nagy részegysége belső tagolódással teszi hozzáférhetőbbé a tájékozódásra prezentált adatokat. Az Általános részbe kerültek a könyv, a könyvkiadás, a könyvtárügy, a sajtó, a nyelvtudomány, az irodalomtudomány, a színművészet stb. kérdéseit tárgyaló írások adatai, ezt követik az antológiák, a gyűjteményes munkák és az egyes szerzők munkái, illetve a munkásságára vonatkozó írások.

A feldolgozás módszere a nemzetközi szabványos bibliográfiai leírást követi. A gyűjteményes tanulmány-, illetve esszékötetek esetében tartalmi ismertetőt is ad a szerző, vagyis analitikusan is feltárja a művet. A bibliográfiai adattár használatát névmutató könnyíti meg.

A jugoszláviai magyar irodalom 1991. évi repertóriumának folytatása az 1968 óta megjelenő Bibliográfiai Füzeteknek, amelyet az újvidéki Hungarológiai Intézet indított útjára, s amelyik a nehéz anyagi körülmények ellenére napjainkig is folyamatosan megjelenik immáron közös kiadásban a Forum Könyvkiadóval. Szeretném hinni, hogy a továbbiakban is lesz lehetőség a kiadvány publikálására, hiszen hasznos és a kutatók számára nélkülözhetetlen kiadványról van szó.

CSÁKY S. Piroska